



ИЛИНДЕН



ВЕСНИК НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ - ТИРАНА

Јас го разбираам светот единствено како поле за културен натпревар меѓу народите - ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ

ГОДИНА VII

БРОЈ 39

ТИРАНА - АЛБАНИЈА

www.vesnik-ilinden.com

ISSN 2522-4514

ОКТОМВРИ 2019 Година

Во овој број

Страница 2

ВАСИЛ СТЕРЈОВСКИ НОВ ЛИДЕР
НА МАКЕДОНСКА АЛИЈАНСА
ЗА ЕВРОПСКА ИДНИНА ВО
АЛБАНИЈА

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА
МАКЕДОНСКОТО ДРУШТВО
“ИЛИНДЕН”-ТИРАНА, НИКОЛА
ЃУРЃАЈ, МУ ЈА ВРАЧИ ПОЧЕСНАТА
НАГРАДА “ИЛИНДЕН” НА
АРХИМАНДРИТ ПАРТЕНИЈ

Страница 3

АДЕМИ: ДЕЛАТА НА СТЕРЈО
СПАСЕ МОСТ ПОМЕЃУ АЛБАНИЈА
И МАКЕДОНИЈА

МАКЕДОНЦИТЕ БАРААТ СВОЈА
РЕДАКЦИЈА ВО АЛБАНСКАТА
ДРЖАВНА РАДИО ТЕЛЕВИЗИЈА

МАКЕДОНСКО ДРУШТВО
“ИЛИНДЕН”-ТИРАНА БАРА ОД
ВЛАДАТА НА АЛБАНИЈА ДА СЕ
ФОРМИРААТ ОПШТИНА ГОЛО
БРДО И ГОРА, ПЕТ ГОДИНИ ОД
ТЕРИТОРИЈАЛНАТА ПОДЕЛБА
И НЕМА ПРОСПЕРИТЕТ ЗА
РЕГИОНИТЕ ГОЛО БРДО И ГОРА

Страница 4

ХАРМОНИЗАЦИЈА НА
АЛБАНСКОТО ПРАВО СО
ЕВРОПСКОТО ПРАВО ВО
ДЕЛОТ НА ЗАШТИТА НА
МАЈЦИНСТВОТА

Главата Горе, Македонско друштво “Илинден”-Тирана ги повикува сите Македонците во Албанија да се изјаснат дека се Македонци да го чуват својот Македонски идентитет



Изјасни се дека си
МАКЕДОНЦИ!

Kokën Lartë, Shoqata Maqedonase “Ilinden”-Tiranë i bën thirrje të gjithë maqedonasve në Shqipëri të deklarojnë se janë maqedonas dhe të ruajnë identitetin maqedonas



ВАСИЛ СТЕРЈОВСКИ НОВ ЛИДЕР НА МАКЕДОНСКА АЛИЈАНСА ЗА ЕВРОПСКА ИДНИНА ВО АЛБАНИЈА



Нов лидер на единствената македонска партија во Албанија, Македонска алијанса за европска иднина, МАЕИ, од денеска е Васил Стерјовски. Едногласна одлука за тоа донесоа делегатите на третиот конгрес на партијата одржан во просториите на Националниот историски музеј во Тирана. Триесет и седум годишниот докторант на Институтот за национална историја во Скопје до сега ја обавуваше функцијата генерален секретар на партијата. Тој е прв пратеник во албанскиот Парламент од македонската партија и прв пратеник кој јавно се декларира како Македонец. Заблагодарувајќи

се на дадената доверба Стеровски рече дека функцијата претседател на Македонска алијанса за европска интеграција ја смета за одговорна функција која бара многу напор. Македонска алијанса за европска интеграција во моментот е во многу лоша состојба. Комитетите не ни функционираат, немаме ниту една канцеларија. Македонската партија мора да има главна канцеларија во Тирана, и најмалку три канцелари во Мала Преспа, Голо Брдо и Гора.

Не сакам да навлегувам зошто сме дојдени до оваа ситуација. Сите што сме биле дел од структурите на Македонската партија, кој повеќе кој помалку, имаме дел од вината што сме во оваа ситуација, истакна Стерјовски. Тој упати апел до сите активисти на Македонска алијанса за европска интеграција дека е време за обединување. Да ги оставиме зад нас кавгите и недоразбирањата. Интересите на Македонците во Албанија бараат да бидеме обединети. На Македонците во Албанија им треба силна Македонска партија. Апелирам до сите Македонци кои членуваат во албански партии да се вклучаат во редовите на Македонска алијанса за европска интеграција. За сите има место! После Конгресот не чека потешката работа. Треба партијата да ја консолидираме, да формираме комитети во цела Албанија каде што има Македонци. Сето ова не можеме да го постигнеме ако сме разединети. Јас како претседател на Македонска алијанса за европска интеграција Ви гарантирам, дека ќе работам транспарентно и тимски, ќе го почитувам мислењето на секој член, одлуките на Македонска алијанса за европска интеграција ќе ги носиме консензуално. Ниту еден активист на Македонска алијанса за европска интеграција нема да биде заборавен или отфрлен. Партијата ќе ја отворам за младите. Ќе формираме структури на ветераните, жените и младите. МАЕИ мора да биде место за сите нас, порача меѓу другото новиот лидер на МАЕИ. Делегати на Конгресот кои ги имаше од сите делови на Албанија каде што живеат Македонци досегашниот лидер Едмонд Темелко го избраа за почесен претседател на партијата. Беше избран Централен комитет кој набрзо на првата седница треба да избере потпретседатели и генерален секретар на партијата. На Конгресот усвоена е Резолуција за унапредување на положбата, правата и слободите на Македонците во Република Албанија.

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКОТО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН”-ТИРАНА, НИКОЛА ЃУРЃАЈ, МУ ЈА ВРАЧИ ПОЧЕСНАТА НАГРАДА “ИЛИНДЕН” НА АРХИМАНДРИТ ПАРТЕНИЈ

Претседателот на македонското друштво “Илинден” со седиште во Тирана, Никола Ѓурѓај беше во посета на Бигорски манастир и на игуменот Архимандрит Партениј лично му ја врати почесната награда “Илинден”. Огромна чест ми беше што токму пред патронот на овој познат божји храм, Отсекувањето на чесната глава на неговиот славен патрон и небесен застапник, великиот пророк, претеча и крстител Господов Јован да се сретнам со отец Партениј и лично да му ја предам наградата. Му посакав добро здрвје и успешно продолжување на неговата мисија,- рече Ѓурѓај. На срдечниот разговор искажан е заеднички став за унапредување на соработката, но и продолжување на помошта што Бигорски ја дава за црквите каде што живеат Македонци. Наградата “Илинден” е воведена оваа година по повод јубилејот 10 години постоење на друштвото. Се доделува на личности кои дале посебен придонес за животот, историјата, културата и зачувувањето на автентичните традиции на Македонците во Република Албанија.





АДЕМИ: ДЕЛАТА НА СТЕРЈО СПАСЕ МОСТ ПОМЕЃУ АЛБАНИЈА И МАКЕДОНИЈА



Министерот без ресор задолжен за дијаспората Едмонд Адеми на 14 август 2019 година во село Глобочани, Општина Пустец Мала Преспа присуствуваше на одбележувањето на 105-годишнината од раѓањето на познатиот писател Стерјо Спасе. Стерјо Спасе е пример за сите нас кои живееме на Балканот. Фигурата на Спасе треба да биде пример за сите нас, за тоа дека соработката на културите е неопходна, секогаш тргнувајќи од гледиштето на човечноста, интелектуализмот и уметноста, рече министерот Адеми говорејќи

за големиот писател Стерјо Спасе, соопшти Кабинетот на министерот. Според Адеми, Спасе е типичен пример за тоа како можете да се интегрирате во култура, која потоа ќе стане инспирација за многу наредни генерации. Тој е Албанец кога се зборува за неговата литературна дејност, а е Македонец по етничко потекло. Тој е мост помеѓу Албанија и Северна Македонија. Спасе е пример, за тоа дека уметноста е мозаик на разноликоста и дека границите се надминуваат, истакнал министерот.

МАКЕДОНЦИТЕ БАРААТ СВОЈА РЕДАКЦИЈА ВО АЛБАНСКАТА ДРЖАВНА РАДИО ТЕЛЕВИЗИЈА

Македонското друштво „Илинден“ -Тирана во име на Македонците во Република Албанија достави барање до државната радио-телевизија да биде формирана редакција на македонски јазик. Македонско друштво „Илинден“ -Тирана бара од албанската радиотелевизија да има и редакција на македонски јазик, како што има на англиски, француски, италијански, германски, грчки, српски и турски јазик. Се надеваме дека барањето ќе биде прифатено и земено во предвид и оти набрзо ќе има редакција и на македонски јазик,стои во барањето до генералниот директор Тома Глчи. Кусо се додава дека мисијата на друштвото е заштитата на етничкиот, културниот и верскиот идентитет, зачувувањето на јазикот и образованието на мајчин јазик на македонското национално малцинство Република Албанија. Вториот канал на албанската државна телевизија, на 25 септември пред две години за првпат почна со емитување емисија на јазиците на малцинствата,вклучувајќи ги и емисиите на македонски јазик.



Освен информативаната емисија-вести, се емитуваат и документарни емисии, музика, репортажи, образовни емисии, серии со кои се промовираат и се афирмираат културата, обичаите, традицијата и сите останати вредности на малцинствата. Емисијата на македонски јазик се емитува секој ден, од понеделник до петок, 20:30 – 21:00 часот. Од полчасовниот термин 5 – 7 минути се отстапуваат за вести а во останатите минути се емитуваат прилози поврзани со македонската култура, традиција, обичаи, вели Никола Ѓурѓај претседател на друштвото „Илинден“. Посочува дека во моментот емисиите ги подготвуваат Маријана Костофски и нејзиниот брат Илче Костофски, кои немаат статус на вработени во албанската радио-телевизија.

МАКЕДОНСКО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН”-ТИРАНА БАРА ОД ВЛАДАТА НА АЛБАНИЈА ДА СЕ ФОРМИРААТ ОПШТИНА ГОЛО БРДО И ГОРА, ПЕТ ГОДИНИ ОД ТЕРИТОРИАЛНАТА ПОДЕЛБА И НЕМА ПРОСПЕРИТЕТ ЗА РЕГИОНИТЕ ГОЛО БРДО И ГОРА

Македонско друштво “Илинден”-Тирана и Македонско друштво “Илинден”-Огранок Голо Брдо беа убедени дека териториална поделба во Албанија што се спроведе во 2014 година немаше да донесе просперитет за Голо Брдо и Гора се одбележуваат пет години и регионите не е подобро ништо дури е влошено ситуацијата. Македонското малцинство во областите Голо Брдо и Гора, спојувањето на општините го смета како чекор назад во почитувањето на малцинските права во областите Голо Брдо и Гора. Спојувањето на општините не ги подобри условите на Македонците



во областите Голо Брдо и Гора, туку го отежна животот на жителите. Имено, за еден извод треба да се патуваат два часа, а да не говориме за други катадневни неоходности. Поради тоа, Македонско друштво “Илинден”-Тирана и Македонско друштво “Илинден”-Огранок Голо Брдо бара од Владата на Република Албанија и Министерот за локална самоуправа да формираат посебни две општини и тоа општина Голо Брдо и општина Гора. Впрочем, ваков беше и предлогот на македонското национално малциство во Република Албанија предложи пред да почне територијална поделба.

ЃУРЃАЈ НИКОЛА

УДК: 341.234.037:340.13(496.5:4-672EU)

ХАРМОНИЗАЦИЈА НА АЛБАНСКОТО ПРАВО СО ЕВРОПСКОТО ПРАВО ВО ДЕЛОТ НА ЗАШТИТА НА МАЛЦИНСТВАТА

ВОВЕД

Секогаш кога се спомнува хармонизацијата на албанското право со европското право во делот на заштита на малцинствата треба да се каже дека дипломатските односи меѓу Албанија и ЕУ се поставени во јуни 1991 година,¹ додека во мај 1992 година беше потпишан Договорот за трговска и економска соработка, кој беше придружуван од потпишувањето на Заедничката политичка декларација Албанија - ЕУ.² Прокрај тоа, Албанија странично беше спомната и на Самитот во Загреб во ноември 2000 година, кога се започна со процесот за стабилизација и асоцијација на земји од Југоисточна Европа, и тоа покрај другите и Албанија. Согласно сите документи, преговорите со Албанија за потпишување на Договорот за стабилизација и асоцијација беа официјално отворени на самитот во Солун во јуни 2003 година. На тој самит, ЕУ официјално ги потврди изгледите за членство во ЕУ за сите земји кои учествуваат во Процесот за стабилизација и асоцијација. Клучен елемент на овој процес за Албанија е Спогодбата за стабилизација и асоцијација која беше потпишана на 12 јуни 2006 година, а имаше за цел постепен политички, економски и социјален пристап на Албанија со ЕУ. Оваа новопотпишана Спогодба требаше да ја замени Привремената спогодба, иако таа беше во сила од декември 2006 година. Исто така, европските институции на парламентарно ниво започнаа политички дијалог помеѓу Албанија и ЕУ, кој предвидува формирање на Интерпарламентарната комисија за Спогодбата за стабилизација и асоцијација со европскиот Парламент и членови на парламентот.³

Положбата на националните малциства во Република Албанија

Историскиот аспект на овој проблем во Република Албанија може најлесно да се дефинира како либералност во ограничен домен. Тоа можеме да го аргументираме со македонското малциство кое и во времето на Енвер Хоџа било признато само во преспанскиот дел на Албанија, но не и во Голо Брдо, Гора и Поле. Затоа велíme дека постоењето на националните малциства во Република Албанија претставува историска и актуелна реалност, која со воспоставувањето и примената на демократијата во земјата добила нова димензија на третманот на националните малциствата. Сепак, значајно е да се спомне дека Р. Албанија, за разлика од други балкански држави, на нејзина територијата признава национални малциства како македонско, грчко, српско, црногорско, влашко, ромско, босанско и египетско. Но, во последниот закон кој ги третира малциствата во Албанија, беше вметнато и бугарското малциство.

Положбата на Македонско национално малциство во Република Албанија

Македонците во Република Албанија ги има во пет етнички области: Голо Брдо, Мала Преспа, Гора, Поле (Долни Дебар), Врбник, како и во најголемите градови како Тирана, Елбасан, Драч, Корча, Биљашта, Подградец, Скадар, Либражд, Валона, Фиер, Патос.

Областа Голо Брдо, има 21 села и тоа: Студено, Стеблево, Требиште, Врница, Мало Острени (Малестре-

1 Marveshje bashkëpunimi midis Shqipërisë dhe BE <http://www.puneteshjshme.gov.al/al/misioni/integrimit-ne-be/marredheniet-shqiperi-be>

2 Marrëveshja e Tregtisë dhe Bashkëpunimit Ekonomik, e cila u shoqërua edhe nga nënshkrimi i Deklaratës së Përbashkët Politike Shqipëri - Komuniteti Evropian <https://www.parlament.al/integrimit-europian-main/procesi-i-integrimit-te-shqiperise-ne-be/>

3 Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme - Shqipëri





ни), Големо Острени, Клење, Пасинки, Владимирца, Ѓиноец, Окштун, Којовци, Лешничани, Радоешта, Себиште, Смолник, Тучепи, Оржаново, Борово, Забзун, Заборѓе. И следните села надвор од Областа Голо Брдо се со мешано македонско и албанско население: Терново, Смолница, Миреши, Торбач и Вишишта.

Поле помеѓу Маќеларе и Пешкопеја има 3 села и тоа: Горно Крчиште, Долно Крчиште и Ербеле.

Село Врбник северно-источно од Корча до Билишта на албанско-грчката граница во правец на Костур.

Областа Мала Преспа има 9 села: Туминец, Горна Горица, Долна Горица, Глобочани, Шулин, Пустец, Леска, Зрноско, Церје. Областа Гора има 9 села: Шиштеец, Орешек, Цернелево, Борје, Оргоста, Запод, Кошаришта, Пакиша, Очikle.

Во Тирана првите миграции на Македонците од Голо Брдо, Мала Преспа, Гора, Река, Струшко и Охридско датираат од

времето на Првата светска војна 1914-1918 година. Меѓутоа, во текот на историјата имало уште неколку бранови на внатрешни преселби на Македонците од родните села кон поголемите градови на Албанија. Такви бранови бележиме во 1923, 1929, 1939 година, а најголемата миграција од етничките региони кон поголемите градови се случила во периодот 1949 до 1960 година. Во почетокот на 1990-тите години стана голема преселба на Македонците од Албанија кон матичната македонска држава. Некои од преселниците останаа да живеат и работат во Македонија, но некои од нив заминаа во европските држави, во потрага по подобар живот. Бројноста на Македонците во Албанија до денес не е официјализирана бидејќи на ниту еден досега одржан попис во албанија не е признат од сите национални малциства.

Организирањето на Македонците во Република Албанија

Македонците во Република Албанија по распаѓањето на комунизмот во 1990 година почна да се организира на разни политички и културни друштва. Македонците од областа Голо Брдо се организираа во политичкото друштво "Братство" со седиште во Тирана. Додека во март 1993 година се формира политичко друштво "МИР" со седиште во Тирана, кое во 1992-1993 година го печатеше весникот „МИР“, но поради финансиски причини повеќе не се печати. Во април 2008 година се формира фудбалски клуб ФК „Македонија“ со седиште во Тирана. На 06.02.2009 година во Тирана е формирано Македонско друштво "Илинден"-Тирана со седиште во Тирана. На 15.10.2012 година е формирано Македонско друштво "Илинден"-Тирана Огранок Голо Брдо со седиште Требиште Голо Брдо. Ова Друштво во почетокот на 2011 година во Тирана Македонско друштво "Илинден"-Тирана го започна објавувањето на македонскиот весник „Илинден“. Весникот се дистрибуира во етничките области, населени со Македонци: Голо Брдо, Гора, Мала Преспа и Врбник, и во поголемите градови кај живее македонско население: Тирана, Драч, Елбасан, Поградец, Корча, Билишта, Кукс.⁴

Положбата на Српско национално малциство во Република Албанија

Српско национално малциство датираат од раниот среден век, ова малциство главно е концентрирано во градовите Скадар, Коплик, и во општина Груемире, коко и во селата Врака, Омарај, грил, Голем Борич, Мал Борич, Камице, Стар Штој, Нов Штој, Добрач, Голем, Мушан, и др. Исто така има и поединци и во Лежа, Драч, Тирана, Фиер и во два села во Фиер, Либофш и Хамил. Според анкети и анализи, бројот на ова национално малциство е околу 30.000 податоците на друштвото на Српско национално малциство "Розафа – Морача" единствено друштво на Српско национално малциство со седиште во Скадар⁵.



4 Естела Ѓурѓај, Миграцијата на Македонското Население од Голо Брдо низ Албанија од 1985 до 2012 (магистерски труд одбранет во Институтот за национална историја во Скопје, Република Македонија.

5 Удружење српскоцрногорске националне мањине у Скадру "Морача-Розафа" Павле Јакоја (Брајовић) преседател на српско – црногорско друштво "Морача-Розафа" со седиште во Скадар





Положбата на Црногорско национално малциство во Република Албанија

Црногорското национално малциство во Република Албанија е концентрирано во градот Скадар и има поединци од ова малциство распоредени низ целата територија. Црногорското национално малциство во Албанија организирано во две здруженија “AlbaMontenegro” и здружение “Дукља” со седиште во Скадар и Црногорската заедница во Република Албанија (ЗЦГА) со седиште во Елбсан.⁶



Положбата на Влашкото национално малциство во Република Албанија



Влашкото национално малциство во Република Албанија е интегрален дел од народот и албанската држава. Нема точен број за нив, но на неформален начин се сметаат за десетици илјади. Голем дел од влашкото оружје целосно се асимилираат во албанскиот јазик, главно од православна вера. Повеќето од Власите во Албанија денес живеат во јужните делови на Албанија, како што се во околните Фиер, Валона, Корча, Поградец, Елбасан, Прмет.⁷

Положбата на Бошњачкото национално малциство во Република Албанија

Бошњаците во Албанија датираат од 1878-1883 година кога Бошњаците почнале да емигрираат. Бошњачката емиграција се одвивала во три фази: 1878-1883, 1883-1890 и 1891-1897. Причините за оваа емиграција била војната меѓу Австро-Унгарија и Османската империја. Според приказните за возрасните, доаѓањето на Бошњаците во Драч се должело на неуспехот на бродот кој се упатил кон Османската империја да стигне до зацртаната цел. Едно е јасно дека Бошњаците се здобиле со посебно гостопримство од локалното население и постојано се развиле добри односи, тие биле интегрирани во културите еден на друг. Во Албанија дојде босанското население кои живеат во место меѓу главните градови на Мостар, Чаплин, Столац и неколку градови и села Цетиње, Поцител, итн Требиње. Повеќето од семејства биле интелектуални семејства, и се населиле во селото кое се вика Бораке, меѓу Тирана и Драч.



Положбата на Ромското малциство во Република Албанија

Ромското малциство во Албанија живее во централна и јужна Албанија. Ромското население се состои од неколку подгрупи и општо, ромскиот јазик и одредени аспекти на културата се зачувани. Албанија никогаш не сметаше членови на ромското малциство. Генетски докази, лингвистички и историски покажуваат дека Ромите мигрирале од Индија за 11. век зона од нив мигрирале во северниот дел на Индија е денес северозападниот и Источна Пакистан денеска. Ромското малциство има неколку здруженија на една од најголемите е «Disutni Албанија» е еден од првите невла-

⁶ Од лична комуникација со Маринко Чулафик / Marinko Culafic преседател и Црногорската заедница во Република Албанија (ЗЦГА) со седиште во Елбсан

⁷ Од лична комуникација со Костика Поча / Kostika Poçi преседател на Младински Совет на Власи во Република Албанија / Këshilli Rinor i Vllehëve Shqipëri / Consiliu a Tinirlor Armânj Arbânâshii со седиште во Тирана



дини организации во пост-комунистичка Албанија, со датуми од пролетта 1990 година, кога г-дин Демир Костури Претставниците на албанските Роми учествуваа во «Светски конгрес 4 «што се одржа од 6 до 12 април 1990 година во главниот град на Полска, Варшава, со припадници на ромската заедница од цела Европа. «Дисути Албанија» како организација со правен статус е основана во Корча, 1995 година и ја доби својата регистрација како правно лице во Основниот суд во Тирана. Организација «Дисути Албанија» е дел од унија на балканските Роми.

Положбата на Египќанското малцинство во Република Албанија

Египќаните тврдат дека се потомци на старите Египќани, кои на овие простори се имаат доселено уште од античко време 13 век п.н.е., т.е. со освојувањата на фараонот Сесотрис (за кој се мисли дека е Рамзес II), како што пишува таткото на историјата Херодот. Припадниците на заедницата на Египќани се занимавале со ковачкиот занает од традиционалните алати и опрема кои ги користеле ковачите треба да се спомнат:огништето,дувалото,наковалната,коритото за ладење на железата разни видови на чекани,клевсти и ножици.Балканските Египќани живееле и живеат стационаран живот во градските и селските средини. Скоро во сите обичаи за најчувствителните моменти од животниот циклус присутна е обредната погача или лебот, што Египќаните ја викаат „Каија“ ,што го симболизира култот кон зрнестата храна, плодноста и благосостојбата. Карактеристично за Египќаните е тоа што слават празници и од исламската религија и од православната. Египќаните имаат и своја партија за европско интегрирање.

Моменталната правна рамка која ги опфаќа одредбите за заштита на националните малциства во Република Албанија

Со поставување на Дипломатските односи меѓу Албанија и ЕУ во јуни 1991 година, Република Албанија по критиките на ЕУ донесе неколку закони за националните малциства.Устав на Република Албанија одобрена со закон бр. 8417, од 28.10.1998 година воспоставува универзалните принципи на човековите права и «плурализмот, национален идентитет и наследство, верски соживот, како и албанските соживот и разбирање со малцинствата», кој се смета како основа на албанската држава. Уставот (член 18 став 1) гарантира општиот принцип на сите пред законот и забранува неправедна дискриминација врз било која основа како пол, раса, религија, етничка припадност, јазик, политички, религиозни или филозофски убедувања, економската состојба, образовна, социјална или родителска припадност (член 18, став 2). Еднаква правна заштита во Албанија се заснова на овие принципи. Во ставот 3 на членот 18 од Уставот предвидува дека «никој не може да биде дискриминиран од причини наведени во став 2, освен ако постои разумно и објективно оправдување». Собранието на Република Албанија на 13.10.2017 година во собранието на Република Албанија изгласа закон “За Заштита на националните малциства во Република Албанија”бр. 96/2017. Со овој закон во Република Албанија се признати овје национални малциства македонско, грчко, српско, црногорско, влашко, ромско, босанско и египетско.⁸ Државната комисија за малцинства е основана на 11.03.2004 година со одлука на Влада број 127, Комитетот е централна институција под премиерот. Комитетот се состои од претседател и пет члена (по еден член од секое малцинство официјално признати од страна на Република Албанија, македонски, грчки, српски, црногорски, ромски, и влашки. Комитетот е консултативно тело на владата за прашања и прашања поврзани со правата на малцинствата во Албанија. Комитетот има право да предложи државни органи за да се земе во предвид прашања од особено значење за малцинствата, особено во однос на спроведувањето на уставните обврски, како и други посебни прописи кои се однесуваат на правата и слободите на припадниците на овие малцинствата, исто така, има право да му предложи на властите, централната и локалната потенцијал и конкретни мерки за подобрување на ниво на лица на малцинските права. Рамковната конвенција на Советот на Европа за заштита на националните малцинства е ратификувана со закон. 8496, на 03.06.1999 година.

Собранието на Албанија, на 04.02.2010 година го усвои Законот бр. 10 221, “за заштита од дискриминација”. Согласно овој Закон, Комесарот за заштита од дискриминација беше основан како институција, која самостојно ги извршува нејзините овластувања и обезбедува ефикасна заштита од дискриминација и секаков вид на однесување кое предизвикува или поттикнува дискриминација поради пол, раса, боја на кожа, етничка припадност, јазик, родов идентитет. Собранието на Република Албанија со Одлуката бр. 33, на 22.04.2010 година “за именување на Комесар за заштита од дискриминација”, и со Одлуката бр.

8 <https://www.parlament.al/wp-content/uploads/2017/04/ligj-nr-96-dt-13-10-2017-1.pdf>.





34, од 20.05.2010 “канцеларијата на Комесарот, и со тоа го овозможи отпочнувањето со работа и функционирањето и на оваа канцеларија. Воспоставувањето на оваа институција преставуваше иницијатива на граѓанското општество, кое го подготви нацрт Законот, како резултат на барањата на ЕУ во врска со чекорите права и малциските права кои Албанија треба да ги превеземе во насока на напредок во процесот на Европски интеграции, и преставуваше одраз на ангажирањето на албанските власти.

Во Уставот во членот 122 е предвидено дека секој договор што го ратификува Собранието е директно применлив и со тоа станува дел од домашното законодавство. Меѓународната спогодба што ја ратификува Собранието има предност над домашното право (член 122/2 од ова значи дека сите меѓународни конвенции каде што Република Албанија е страна (и Рамковната конвенција за заштита на малцинствата) се дел од домашниот закон, дури и во случај на норми, преовладува меѓународното право.

Административна постапка на Република Албанија (одобрен од страна бр. Законот 8485, од 1999/05/12), во кој се наведува дека во однос на приватни субјекти, јавната администрација се регулира со принципот на еднаквост, во смисла дека никој не треба да привилегирани или дискриминирани врз основа на пол, раса, вероисповест, етничка припадност, јазик, политичко, верско или филозофско уверување, економска, образовна, социјална или родителска припадност. Кривичен законик на Република Албанија» (одобрен со Закон бр. 7895 од 27.1.1995 година) со релевантните амандмани). Во овој Кодекс важно место е отстранување на каква било форма на предрасуди или дискриминација против малцинствата и заштита на припадниците на малцинствата што живеат. Албанија има потпишано и ратификувано Рамковната конвенција на Советот на Европа за заштита на националните малцинства, кој стапи во сила во 2000 година.

Препораките на Европската комисија за националните малциства во Албанија

Извештајот на Европската комисија за напредокот на Албанија во 2013 година, меѓу другото препорачува да се направи сеопфатна правна рамка, како и врз основа на препораките на Советодавниот комитет на Рамковната конвенција за решавање на правните празнини идентификувани и појаснување на државната политика за малцинства следните точки.

1. Враќање на државјанството

Решение бр. 52, дт. 1.12.2011 година на Уставниот суд за поништување на поимот нација од законот бр. 10129, од 11.05.2009 «За граѓански статус» (точки 18 и 26).

2. Уставот на Албанија нема јасна дефиниција на терминот «националност» или терминот «национално малцинство», иако овие услови се вклучени во уставните одредби. Судот, исто така, го забележува недостатокот на други законски или подзаконски акти со прилагодувања во врска со термините «националност», «етничко малцинство» или «национално малцинство». За првпат терминот «државјанство» се споменува во Законот бр. 8950, 10.10.2002 «За граѓански статус», укинат, но не е дефиниран како термин.

3. «При оценувањето на суд»националност «како концепт недефинирани, за разлика од другите компоненти на регистарот, не се создаде правен однос кој се претвора во меѓусебните права и обврски на физичко лице и албанската држава»

4. Декларира етничка припадност, законот за малцинствата треба да содржи одредба со која ќе се гарантира слободата на декларација.

5. Закон за малцинствата еднакви употребата на малцинските јазици предвидени во административни единици во кои бројот на малцинските зафаќа не помалку од 1/3 (Верзија 2 «повеќето» од вкупниот број на жители од овие единици во согласност со резултатите од пописот последното население.

Условите и модалитетите на службената употреба на јазиците на националните малцинства и скрипти во претставничките тела и извршната и управната постапка во прв степен во постапка во прв степен, на регистратор, изборниот материјал, традиционални имиња, топоними и деноминации на патишта и квадрати во области каде што живеат во значителен процент итн. да бидат дефинирани во релевантните правни акти (член 11/3 од Рамковната конвенција)

6. Припадниците на националните малцинства имаат право според етничката припадност да ги носат имињата и традиционалните презимиња, правото на слободен избор на употребата на имињата и прези-



мињата и имињата на нивните деца и правото да се регистрираат со нив на јазикот и писмото од нив во регистар на граѓански статус и во лични документи. (Член 11/1 од Рамковната конвенција)

Промовирање на надградба и корекција на законот за малцинствата и усогласување со одредбите од Рамковната конвенција на Советот на Европа за заштита на малцинствата, ратификувана со закон бр. 8496 од 03.06.1999 година.

Подобрување на законската рамка за заштита од дискриминација, фокусирајќи се на некои подобрувања во член 1 од Законот бр. 10221 од 04.02.2010 година «За заштита од дискриминација», вклучувајќи го и овој член како основа за дискриминација; народност; намерата за дискриминација, промовирање на дискриминација и олеснување и поттикнување на дискриминација.

Почеток и завршување на процесот за ратификација на Европската повелба за регионални или малцински јазици.

Создавање услови за зголемување на просперитетот во области населени со малцинства и други заедници, вклучувајќи финансирање со посоодветен буџет за единиците на локалната самоуправа, каде што малцинските заедници и другите заедници, во карактеристична мерка со останатите од мнозинското население. Развој на нов попис на население, врз основа на најдобрите меѓународни критериуми и стандарди, каде малцинствата и другите заедници ќе се најдат себеси објективно и безусловно изразени за нивното постоење.

ЗАКЛУЧОК

Националните малцинства во секоја држава треба да претставуваат мост за соработка. Но, не секогаш било така. Во периодот на комунистичкиот режим, во Албанија за националните малциства, иако биле официјално признати, сепак им било забрането организирање во посебни културно-уметнички друштва и било каков друг вид собирање за негување на националните традиции и сл. Ниту еден весник или списание не излегувале на мајчин јазик на националните малциства, додека на радиото или на телевизиската емисија на нивните мајчини јазици. Освен тоа, била онезозможена секаква комуникација со матичните земји. По паѓањето на комунистичкиот режим во Албанија се отвара нова ера за националните малциства, и донесувањето на нови закони во европски стандарди. Европската повелба за регионални и малцински јазици има посебно значење на лингвистичката област, Албанија и по неколку опомени да го ратификува тоа го нема сторено. Истакнувајќи обврската на државата за заштита и унапредување на регионалните и малцинските јазици, како дел од културното наследство, а не само да им даде на јазичните права на овие јазици, Повелбата претставува единствен меѓународен инструмент од големо значење во ова поле и е комплементарна со Рамковната конвенција, впечатливи сличности помеѓу одредбите на Рамковната Конвенција и Повелбата може да се најде, особено во деталната одредбите од Дел III од Повелбата. Сепак, Дел III се однесува само на оние јазици на малцинствата што ги навел државата членка во времето на ратификација на Повелбата. Исто така, државите имаат право да се утврди кои од обврските предвидени во Дел III, кои често се поразбирливи од јазичните права содржани во Рамковната конвенција, ќе ги преземе за секој јазик. Иако природата и обемот на примена на двата инструменти можат да бидат различни, пристапот на индивидуалното право на Рамковната конвенција и поголем пристап до културните заштита и промоција содржани во резултат во зајакнување на целокупната законска рамка неопходна за заштита на јазичните права на припадниците на националните малцинства. Според, Приоритет 5 на ЕУ, се наведува дека во Р. Албанија се потребни чекори што треба да се преземат за достоинствено спроведување на правата на националните малцинства. Во моментот, Уставот на Република Албанија го санкционира принципот на еднаквост пред законот и недискриминација, слобода на изразување, без забрана или дури и принудување нивното етничко, културно, верско и јазично потекло, како и правото да ги зачува развиени традиции, јазик и обичаи. Уставот, исто така, го призна правото да учи и да се изучуваат на нивниот мајчин јазик и да се придружуваат во организации и здруженија за заштита на нивните интереси и идентитет.





Членството на Албанија во едно бројни меѓународни организации и организации за заштита на човекови права, како и ратификацијата или потпишувањето на значителен број меѓународни акти за афирмација и заштита на човековите права, особено во однос на малцинствата, ратификацијата без резерва на Рамковната конвенција «За заштита на националните малцинства» зборуваат за сериозен институционален ангажман.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Ѓурѓај Естела Миграцијата на Македонското Население од Голо Брдо низ Албанија од 1985 до 2012 (магистерски труд одбранет во Институтот за национална историја во Скопје, Република Македонија)
- Editors Maxim Makartsev & Max Wahlström, Slavica Helsingiensia 49 Title In search of the center and periphery: Linguistic attitudes, minorities, and landscapes in the Central Balkans, Published Helsinki, 2016, Department of Modern Languages, University of Helsinki
- SfarakuVelo, Gollobordanë optikën e kohës, Tiranë, 2007
- Nada Jonlinda, Mbrojtja e minoriteteve dhe trajtimi i tyre në Republikën e Shqipërisë, Tiranë 2016
- Фото Никола, Литературни творци од македонското малцинство во Република Албанија, Тирана, s.a. (Foto Nikolla, Krijues letrarë nga minoriteti maqedonas në Republikën e Shqipërisë, Tiranë, s.a.)
- Хоџа Мехмет, Македонските Горани во Албанија, Скопје 2009
- Никола Павли, Врница. Приредил д-р Јордан Поп-Атанасов. Превод од албански на македонски јазик Маноил Богдановски, Скопје 2012
- www.punetjashtme.gov.al
- Minoritetet në Shqipëri www.minoritetet.gov.al
- Minoriteti maqedonas www.vesnik-ilinden.com
- Македонците во Република Албанија // Македоско друштво “Илинден”- Тирана http://ilinden-tirana.com/index.php?option=com_content&view=article&id=150&Itemid=58&lang=mk
- Rreth minoritetit serbo-malazez // Shoqata e pakicës kombëtare serbomalazeze «Moraça-Rozafa» http://www.moraca-rozafa.com/?page_id=11

Објавено во шестиот број на списанието „Student’s Social Science Journal“ - Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Македонија <http://js.ugd.edu.mk/index.php/sss/article/view/3218/2925?>



СУДСКИ ПРЕВОДИ PËRKTHIME GJYQËSORE



МК

Овластен судски преведувач
Македонски-Албански и
Албански-Македонски

Никола Ѓурѓај



AL

Përkthyes gjyqësor i autorizuar
Maqedonisht-Shqip dhe
Shqip-Makedonisht

Nikolla Gjurgjaj

+389 71946391

+355 692401778



e-mail: nikola.gjurgjaj@hotmail.com

Издавач: Македонско друштво "Илинден" – Тирана
Главен и одговорен уредник: Никола Ѓурѓај
Заменик на главен и одговорен уредник: Незир Меча
Лектура: Естела Ѓурѓај
Компјутерска обработка: Тримакс - Тирана
Печати: ДСИ - Тирана
Фотографии: Архива на МКД "Илинден" - Тирана и редакцијата

Редакција:

Ули Халилај, Ариана Шутку, Фидана Кулханџиу, Ламбе Шатровски, Цветан Богдановски, Алдана Лоровска,
Бесим Мемишај, Фатри Фетаху, Сара Џелили

Контакт:

00355692401778

Адреса: ул. „Михал Грамено“ 183 - Тирана, Албанија

e-mail: drustvo.ilinden.tirana@live.com

www.ilinden-tirana.com

www.vesnik-ilinden.com

Весник Илинден - Сите права се загарантирани. За умножување, изнајмување и соопштување на јавноста во било која форма, вклучувајќи го и интернет, како и за преработка на дел или во целост на ова издание, потребно е писмено одобрение од издавачот.



ЛЕШОЧКИ МОНАСТИР - МАКЕДОНИЈА

